

μένει ἢ νὰ εὐχρηθῶμεν τὸ θέατρον τοῦτο ν' ἀνεγερθῇ ἄξιον τοῦ σκοποῦ του, οὐχὶ μὲν μετὰ περιττῶν ἐξωτερικῶν κοσμημάτων, ἀλλὰ κατὰ διαστάσεις, ἐσωτερικὴν διάταξιν καὶ διασκευὴν ἀνταξίως τῶν ἀριστουργημάτων, ἃ πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι καλλιεργούμενη θέλει παραγάγει ἢ φιλολογία ἡμῶν.

Ἄν ὅμως τοῦτο οὕτω δὲν ἔχῃ, καὶ τὰ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ θεάτρου τούτου, μεγάλου ἢ μικροῦ, διότι ἀγνοῶ τὰ καθ' ἑκάστα, ἐλήφθησαν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Εὐαγγέλη Ζάππα, ὧν εἶδομεν τίς κατὰ τὴν θέλησίν του καὶ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ὤφειλε νὰ ᾖ ὁ προορισμός, τότε ἀπορῶ πῶς τοῦτο ἀπεφασίσθη ἐντελῶς παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ διαθέτου, καὶ ἀνευ ἔχοντος ἀνάγκης, διότι κατὰ τὴν διαθήκην του καὶ κατὰ πάσαν τὴν μετ' ἐμοῦ ἀλληλογραφίαν του, ἀπαξ κατὰ τετραετίαν πρόκειται νὰ γίνηται ἡ ἐκθεσις, μηνιαίαν διάρκειαν ἔχουσα· κατ' αὐτῆς δὲ μίαν ἐσπέραν, τὴν τῆς τελευταίας Κυριακῆς, πρόκειται νὰ τελεῖται δραματικὸς διαγωνισμός, δηλαδή νὰ διδάσκηται ἀπὸ σκηνῆς ἐν δράμα, ὃ ἤθελεν ἀριστεύσει ἐν διαγωνισμῷ. Λοιπὸν διὰ μίαν παράστασιν γινομένην ἑκάστον τέταρτον ἔτος, ἤθελεν οἰκοδομηθῇ ἰδιαίτερον θέατρον εἰς πόλιν ἔχουσαν ἤδη τρία ἢ τέσσαρα θέατρα, καὶ μέλλουσιν ἴσως νὰ ἔχῃ καὶ περισσότερα; Ἄν δ' ἡ πρόθεσις εἶναι, μετὰ τὴν μόνον ἐκείνην ἡμέραν, τὸν λοιπὸν χρόνον τῆς τετραετίας νὰ ἐνοικιάζεται τοῦτο τὸ θέατρον, θὰ ἦν τοῦτο ἐπιχειρήσις κερδοσκοπική, μὴ ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ ὑπαγορευμένη, καὶ ἐπιβαρύνουσα, ἴσως διακινδυνεύουσα χρήματα ὧν εἶδομεν ἀνωτέρω πόσον ἐθνωφελὲς πρόκειται ἡ χρῆσις.

Δὲν εἰξεύρω ἂν ἡ ἐκφρασις τῆς διαθήκης (ἐν ἄρθρ. 6') «τὸ κατὰστημα τῶν Ὀλυμπίων μετὰ τοῦ σταδίου αὐτοῦ» δὲν ἔδωκεν ἴσως ἀφορμὴν νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ὁ Κ. Ζάππας διὰ τῆς λέξεως σταδίου ἐνόει θέατρον, καὶ ἤθελε νὰ προσθήσῃ τοιοῦτο εἰς τὸ ἱδρυμὰ του διὰ τὴν μόνον ἐκείνην παράστασιν. Ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶν ἐντελῶς ἀνυπόστατον. Ὡς ἀνωτέρω εἶπον, ὁ Κ. Ζάππας ἐν τῷ πατριωτικῷ του ἐνθουσιασμῷ εἶχε παραδεχθῇ καὶ τὴν διὰ λιθίνων ἐδωλίων, ἀντὶ 200, 000 δρ. ἐπίστρωσιν τῶν κλιτύων τοῦ σταδίου, καὶ τοῦτο αἰνίττεται ἐν τῇ διαθήκῃ του. Καὶ καὶ μὲν καὶ τοῦτο, διὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦλάχιστον ἀπαξ κατὰ τετραετίαν θὰ ἐχρησίμευε μόνον. Ἀλλ' ἄξιον τοῦ εὐγενοῦς νοῦς τοῦ Ζάππα ἦτον διὰ μεγάλης δαπάνης ν' ἀνεγείρῃ, ὡς ἐγκαύχημα τῶν Ἀθηνῶν, τὸ Στάδιον οἷον ἦν ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ, καὶ βεβαίως μεταξὺ τῶν δύο ἐκθέσεων ἡδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας δημοτικὰς ἐορτάς, δι' ἃς δὲν ὑπάρχει ἄλλο δεύτερον τοιοῦτο χωρίον, ὡς ὑπάρχουσι πολλὰ θέατρα.

Ἄν δὲ τὰ χρήματα διὰ τὸ θέατρον τοῦτο, οὐ δὲν ἐννοῶ τὴν ἀνάγκην προκειμένου νὰ οἰκοδομηθῇ ἄλλο ἐθνικόν, οὐδὲ τὴν σχέσιν μετὰ τοῦ ἱδρυματος τῆς ἐκθέσεως, καὶ προσέτι καὶ τὰ δαπανηθέντα καθ' ὑπέρβασιν τοῦ προϋπολογισμοῦ πρὸς πολυτελεῖ κόσμησιν τοῦ ἱδρυματος τοῦτου ἐλήφθησαν ἐκ τῶν περισσευμάτων τῆς ἐπὶ μακρὸν χρόνον μὴ τελέσεως τῆς ἐκθέσεως, δύναται νὰ ἐρωτηθῇ πλὴν ἄλλων καὶ διατὶ ἡ ἐκθεσις δὲν ἐτελέσθη εἰς τὸ ἀρχαῖον προσωρινὸν κατὰστημα ὅτι ἦλθεν ἡ προθεσμία της καὶ διὰ τῶν πόρων τούτων ἀφ' οὗτο κυρωθείσης τῆς διαθήκης ἦσαν διαθέσιμοι.

Ταῦτα ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τῆς προσεχοῦς ἐκθέσεως ἐνόμισα καθήκον μου νὰ εἰπῶ, καθ' ὃ ἐξ ἀρχῆς καὶ συνευθυνόμενος εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην διὰ τὴν σύμπραξιν, ἣν παρ' ἐμοῦ εἶχεν ἀπαιτήσῃ ὁ αἰδιδίμος Εὐαγγέλης Ζάππας.

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

## ΣΤΡΕΒΛΩΘΕΙΣΑ ΥΠΑΡΕΙΣ

Διήγημα.

[Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ Rudolph Lindau]

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Ἄγενηθήν ἑκ πλουσίων γονέων, οἵτινες μετὰ τῶν περιπαθῶς καὶ μ' ἄφινον ἐντελῶς ἐλεύθερον νὰ κάμνω ἢ νὰ μὴ κάμνω, ὅ,τι ἤθελον· ἡ νεότης μου ὑπῆρξεν εὐτυχής, ἀλλὰ κατ' αὐτὴν δὲν ἔμαθον πολλὰ πράγματα. Οἱ γονεῖς μου εἶχον τὴν πρόθεσιν νὰ μοῦ δώσουν ἐκτακτὸν ἀνατροφὴν· ἀλλ' ἀντὶ νὰ μὲ στείλουν πρὸς τοῦτο εἰς τὸ σχολεῖον, ἐμίσθωσαν ἀκριβῶς διαφόρους οἰκοδιδασκάλους, ὑπὸ τῶν ὁποίων τὴν ἐπαρκῆ παιδαγωγίαν πολὺ βραδέως προώδευσα. Εὐτυχῶς εἶχα λαμπρὰν μνήμην, δὲν ἤμην φυγόπονος, καὶ κατῴρθωσα τέλος πάντων, ὅτε ἔγινον εἰκοσιδύο ἐτῶν, νὰ δώσω μὲ κόπους καὶ βάσανα τὰς ἀπολυτηρίους μου ἐξετάσεις καὶ νὰ μεταβῶ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ πανεπιστήμιον. Ἐκεῖ ἐσπούδασα κατ' ἀρχὰς φιλοσοφίαν καὶ ἱστορίαν. Ἡ τύχη τὸ ἔφερε νὰ κατοικήσω εἰς μίαν παλαιὰν οἰκίαν, ὅπου πρὸ διακοσίων ἐτῶν καὶ πλέον εἶχε ζῆσει διάσημός τις σοφός. Τὸ ὄνομα τοῦ ἥτο γραμμένον με κεφαλαῖα γράμματα ὑπὸ τὰ παράθυρα τοῦ σπουδαστηρίου μου, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν αὐτὴν τὴν ἔβλεπον πάντοτε, ὡς ἰσχυρὸν ἐπέστροφον εἰς τὴν κατοικίαν μου. Τί παράδοξον, ὅτι ἤρχισεν ὁ ἄνθρωπος ἐκείνος νὰ κινή τὸ ἐνδιαφέρον μου! Ἦρχισα νὰ ἐπισκέπτομαι τὴν βιβλιοθήκην καὶ νὰ μελετῶ τὴν βιογραφίαν του. Εἰς τοῦτο δὲ ἀσχολούμενος, εὗρον ἐν παλαιῷ κιτρινισμένῳ βιβλίῳ, ἀπὸ

τὸ ὁποῖον, ἐφαίνετο, κανεῖς τῶν μεταγενεστέρων του βιογράφων δὲν εἶχεν ὠφελθῆ, καὶ τὸ ὁποῖον ἔλεγεν, ὅτι ὁ μέγας ἐκείνος σοφὸς εἶχε σπουδαίως ἀσχοληθῆ περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς του εἰς τὴν ἀστρολογίαν, τὴν ἀλχημίαν καὶ τὴν μαγείαν, καὶ ὅτι εἶχεν ἀποταμιεύσει τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν του εἰς ἓν χειρόγραφον. Ποῦ ὁμῶς εὗρίσκετο τὸ χειρόγραφον αὐτὸ, τὸ βιβλίον δὲν ἔλεγεν ἀκριβῶς, διότι εἶχε δημοσιευθῆ πεντήκοντα ὅλα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σοφοῦ· ὑπεδείκνυε μόνον, ὅτι πιθανὸν νὰ εὗρίσκετο εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Λαύδεν ἢ τῶν Παρισίων.

Ἐσκέφθη πολὺ περὶ τοῦ πράγματος, καὶ ἐξήφθη πολὺ ἡ ἐπιθυμία μου ν' ἀνέρω τὸ πολυτιμὸν χειρόγραφον. Τόσον δὲ τοῦτο ἀπησχόλει τὰς σκέψεις μου ὥστε κατήντησα μελαγχολικός.

Μίαν νύκτα χωρὶς νὰ ἴδω κανέναν ὄνειρον, ἐξύπνησα αἰφνης, μὲ τρόμον καὶ μὲ φωνάς. Ἐπήδησα ἀπὸ τὴν κλίνην μου τρέμων σύσσωμος, καὶ ὤρμησα πρὸς τὸ παράθυρον. Ἐκείθεν εἶδα καθαρά εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης μίαν σκιάν, ἡ ὁποία ἐκυμαίνετο εἰς τὸν ἀέρα εἰς ἀπόστασιν εἰκοσι βημάτων, καὶ ἦτον ἀπαράλλακτος ἡ εἰκὼν τοῦ μεγάλου σοφοῦ, ὡς τὴν εἶχον ἰδεῖ ἐντὸς τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου βιβλιαρίου. Τὸ φάντασμα εἶχε τὴν χειρὰ του ὑψωμένην καὶ ἐδείκνυε πρὸς ἀνατολάς. Μετὰ ἓν λεπτόν περίπου ὥχριάσε, διελύθη καὶ ἐσβέσθη.

Ἀνῆψα εὐθὺς φῶς, διότι ἤμην τόσον παραγμένος, ὥστε ἡσθάνομην ὅτι θὰ μοῦ ἦτο ἀδύνατον ν' ἀποκοιμηθῶ. Ἐνδύθην ταχέως καὶ ἐκτύπησα εἰς τὴν θύραν τοῦ γείτονός μου, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχα προσφέρει μερικάς ὑπηρεσίας, καὶ ἤξευρα ὅτι δὲν θὰ τοῦ ἐφαινόμην ὀχλήρός. Ἐκαμνε δὲ πολὺ συχνὰ ἡμέραν τὴν νύκτα, καὶ δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ὀργίζονται ὅταν τοὺς ταραττή κανεῖς τὸν ὕπνον.

Ἦτο ἐντελὲς παράδοξος ἄνθρωπος. Ὡνομάζετο Δρ. Σιγισμούνδος Σόδεν καὶ οἱ φοιτηταὶ τὸν ἐθεώρουν ὡς τὸν σοφώτατον ἄνθρωπον τῆς πόλεως. Ἐγραφε καὶ ὠμίλει τὴν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν ὅσον εὐχερῶς καὶ τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν. Ἀλλ' οἱ καθηγηταὶ δὲν τὸν εἶχον εἰς μεγάλην ὑπόληψιν. Ἡμεῖς ἀπεδίδομεν τοῦτο εἰς τὸ ὅτι τοὺς ἐπετῆρε ἀγρόπνως καὶ πολλάκις μάλιστα ἐξεφράζετο περιφρονητικῶς περὶ αὐτῶν. Ἐφαίνετο ἔχων μικρὰν περιουσίαν. Ἐδίδε δὲ καὶ ἰδιαίτερα μαθήματα, ὅσας ἀδρῶς ἐπληρώνετο. Μεταξὺ τῶν μαθητῶν του ἤμην καὶ ἐγώ. Εἶχεν ὅμως καὶ πολλὰ ἑλαττώματα· ἔπινεν, ἔπαιζεν, εἶχε πολὺ κακὰς συνανατροφάς, ἦτο αἰωνίως κατὰ χρεος καὶ πολλάκις εὗρίσκετο εἰς χρηματικὰς στενοχωρίας.

Ἐκτύπησα λοιπὸν ἑλαφρὰ εἰς τὴν θύραν.

Μὲ ἤκουσεν ἀμέσως, καὶ ἀπήντησεν: Ἐμπρός!

— Πῶς εἶδῶ αὐτὴν τὴν ὥραν; ἠρώτησεν. Εἶνε δύο περασμένοι.

Ἀνακαθίσας δὲ ἐπὶ τῆς μικρᾶς καὶ ἀτάκτου κλίνης του, ἠτένισεν ἐπάνω μου τοὺς μικροὺς τεφρόχρους καὶ πονηροὺς ὀφθαλμούς του. Ἡ θέα του δὲν ἐνέπνεεν ἐμπιστοσύνην, καὶ προσεπάθουν ν' ἀπαντήσω διὰ τινος ὑπεκφυγῆς, ἀλλ' ἐκείνος ἐξηκολούθησε πρὶν ἢ ἐγὼ λαλήσω:

— Μήπως εἶδες φαντάσματα; Εἶσαι κατάχλωμος.

Κατένευσα σιωπηλῶς.

— Κάθησε καὶ διηγήσου μοι τί σοῦ συνέβη.

Ἵπῃκουσα, καὶ μὲ ἡκροάσθη προσεκτικῶς. Ὅτε δὲ ἐτελείωσα, μὲ ἠρώτησεν ἡσύχως, ὡς ἂν εἶχον διηγηθῆ συνηθέστατον πρᾶγμα.

— Πῶς σοῦ φαίνεται ἡ ἱστορία;

Ἀνέμενον χλεύην καὶ ἐμπαιγμὸν· ἀλλ' ἐνθαρρυνθεὶς ὡμολόγησα ὅτι ἰδέα μου ἦτο, ὅτι ὁ παλαιὸς σοφὸς ἠθέλησε νὰ μοῦ δείξῃ πρὸς ποίαν διεύθυνσιν ἔπρεπε νὰ ἐρευνήσω, διὰ νὰ εὗρω τὸ χειρόγραφον, τὸ ὁποῖον διαρκῶς ἐσυλλογιζόμην.

— Αὐτὸ φρονῶ καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Σόδεν. Ἀν ὅμως θέλῃς ν' ἀκολουθήσῃς τὴν συμβουλὴν μου, μὴν ὁμιλήσῃς εἰς κανένα περὶ τοῦ φαντάσματος. Τὰ πνεύματα ἀποστρέφονται τὴν ἀκριτομυθίαν καὶ τὴν τιμωροῦν αὐστηρά.

Ἐξεπλάγην καὶ ἐχάρην ὅτι εὗρισκον ὁμόφροναν τὸν διαυγέστατον ἐγκέφαλον τοῦ πανεπιστημίου καὶ ὑπεσχέθην νὰ μὴ λησμονήσω τὴν συμβουλὴν του.

Ὁ Σόδεν μοῦ εἶπεν ἀμέσως μετὰ τοῦτο, ὅτι τὴν ἐπαύριον ἤθελε συνομιλήσει μαζὶ μου λεπτομερέστερον περὶ τῆς ὅλης ὑποθέσεως. Ἐπειτα ἠγέρθη, ἔσυρε κάτωθεν τῆς κλίνης του παλαιὸν δερμάτινον κιβώτιον, παρσκευάσε ποτόν τι ἀναμίξας τὸ περιεχόμενον διαφόρων μαύρων φιαλῶν, εὗρισκόμενων ἐντὸς αὐτοῦ, μ' ἔδωκε νὰ τὸ πῶ, καὶ μ' εἶπε νὰ ὑπάγω νὰ πλῆγιάσω, ἐγγυώμενος ὅτι θὰ ἐκοιμώμην ὥραϊότατα. Κ' εἶχε δίκαιον. Μόλις κατεκλίθην καὶ ἀπεκοιμήθην βαθύτατα, ἐξύπνησα δὲ πολὺ ἄργά τὴν ἐπαύριον πρωΐαν.

Μετ' ὀλίγον ἦλθε καὶ μ' ἐπῆρε ὁ Σόδεν νὰ προγευματίσω μαζὺ του. Μετὰ τὸ πρόγευμα δὲ μοῦ ἐπρότεινε μακρὸν περίπατον ἐξω τῆς πόλεως, διὰ νὰ συσκευθῶμην ἡσύχως κατὰ τίνα τρόπον ἡδυνάμην νὰ ἐκτελέσω ὅ,τι εἶχεν ὑποδείξει τὸ πνεῦμα. Μετὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους, ἐσυμφωνήσαμεν τέλος, ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ σκοπιμώτερον ἦτο νὰ ἐνεργήσωμεν ἐρεῦνας περὶ τοῦ χειρογράφου εἰς τὸ Λαύδεν. Τὸ δύσκολον δι' ἐμὲ ἦτο νὰ μεταβῶ ἐκεῖ, διότι φόβος ὑπῆρχεν ὅτι οἱ γονεῖς μου θὰ ἠρνούντο τὴν συγκατάθεσίν των εἰς τὴν ἀδικαιολόγητον μεταβάσιν μου εἰς Λαύδεν. Ἀλλ' ὁ Σόδεν μὲ ἐξήγαγεν αὐτῆς τῆς ἀμνηχανίας. Προσεφέρθη νὰ

μεταβῆ αὐτὸς ἀντ' ἐμοῦ καὶ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὰς ἀκριβεστεράς ἐρεῦνας. Καλλιτέρον ἀντιπρόσωπον νὰ εὔρω μοῦ ἦτο ἀδύνατον, διότι ἡ ἀναζήτησις καὶ εὑρεσις ἀρχαίων χειρογράφων ἦτο ἐιδικότης, εἰς τὴν ὁποίαν, καθὼς ἔλεγεν ὁ Σόδεν, εἶχεν ἰδιαιτέρως ἀσχοληθῇ.

Μετά τινας μῆνας ἔλαβον ἐπιστολὴν τοῦ πατρός μου, ἀρκετὰ ἀνησυχητικὴν. Ἐπεθύμει νὰ μάθῃ, μ' ἔγραφε, τί ἔκαμνον τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα μοῦ ἔστελλε. Δὲν ἠδυνάμην βεβαίως νὰ τοῦ γράψω ὅτι αἱ ἐρευναι, αἱ ὁποῖαι ἐγίνοντο εἰς τὸ Λάϋδεν, ἦσαν πολὺ δαπανηραὶ ὑπεσχήθη ὅμως νὰ ζήσω οἰκονομικώτερον εἰς τὸ μέλλον, καὶ περιορίσθην ἀληθῶς τόσον, ὥστε χωρὶς νὰ κάνω μεγάλα χρέη κατάρθωσα διὰ τῆς μηνιαίας χορηγίας μου νὰ συντηροῦμαι καὶ νὰ ἐξακολουθῶ τὰς ἐν Ὀλλανδίᾳ ἐργασίας.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔλαβα γράμμα τοῦ Σόδεν, διὰ τοῦ ὁποίου μοι ἔλεγεν, ὅτι εὔρε μὲν εἰς τὸ Λάϋδεν πολλὰ σπουδαῖα πράγματα, ἀλλ' ὅχι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δι' ἐμὲ ἐζήτηι, καὶ ὅτι σκοπὸν εἶχε νὰ ἐπανεῖλθῃ. Ἐκ τινων ὁμως ὑποδείξεων τῆς ἐπιστολῆς του ἐσυμπέρανα, ὅτι θὰ ἦτο ἴσως διατεθειμένος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐρεῦνας του ἐν Παρίσιον· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπηρτεῖτο μεγάλῃ χρηματικῇ ποσότητι, δυσανάλογος πρὸς τὴν τότε οἰκονομικήν μου κατάστασιν. Μὴ δυνάμενος νὰ τὴν διαθέσω, ἀπεφάσισα νὰ μεταβῶ εἰς τὴν πατρίδα μου, καὶ νὰ πείσω τὴν μητέρα μου νὰ μοῦ δώσῃ κρυφίως τὰ χρήματα.

Ἄλλ' εἰς τὸν πατρικὸν μου οἶκον εἶχεν ἐπέλθει κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου μεγάλη καὶ λυπηρὰ μεταβολή. Ἡ καλὴ μου μήτηρ ἔπασχε δεινῶς, ὁ δὲ πατήρ μου μοι τὸ εἶχεν ἀποσιωπήσει, ἵνα μὴ μὲ ταραξῇ. Ὅτε ἔφθασα μοι ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἡ μήτηρ μου εἶχε καταντήσῃ μελαγχολικὴ, καὶ ὅτι οἱ ἱατροὶ εἶχον συστήσει νὰ σταλῇ εἰς φρενοκομεῖον, διότι ὑπῆρχε φόβος μὴ ἀποπειραθῇ ν' αὐτοκτονήσῃ.

Ἡ εἰδήσις αὕτῃ πολὺ μὲ κατέθλιψεν. Ἡ μήτηρ μου ἦτο πάντοτε ἡ φιλοστοργωτάτη καὶ ἐπεικεστώτη μου φίλη. Μετέβην εἰς τὸ δωμάτιόν της. Μ' ἐδέχθη ἡσύχως, ὡς ἂν εἶχον παρελθεῖ ὀλίγαι μόνον ὥραι, ἀφ' ἧς ἐχωρίσθημεν, καὶ παρεπονέθη μόνον ὅτι εἶχε κεφαλόπονον, ὅτι ἔκοιμάτο κακὰ, καὶ ὅτι δὲν εἶχεν ὄρεξιν. Περὶ τῆς ὑγείας μου, διὰ τὴν ὁποίαν ἄλλοτε τόσον ἐναγωνίως ἐφρόντιζεν, οὐδὲ κἄν ἠρώτησε. Ὅτε δὲ ὁ πατήρ μου, ὅστις εἶχεν εἰσέλθει μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ δωμάτιον, ἔστρεψε πρὸς στιγμὴν τὰ νῶτα, μοῦ ἀπέτεινε ἐκείνη ταχὺ καὶ ἐμφαντικὸν νεῦμα καὶ μ' ἔδωκε διὰ χειρονομιῶν νὰ ἐννοήσω, ὅτι ἡθελε νὰ μὲ ἴδῃ μόνον. Δὲν ὑπῆρξε δύσκολον νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν της. Ἐξῆλθον τοῦ δωματίου μετὰ τοῦ πατρός μου, τοῦ εἶπον καθα-

ρά, ὅτι ἡ ἀσθενὴς ἠθέλεν, ὡς ἐφαίνετο, νὰ μοῦ ὁμιλήσῃ καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μᾶς ἀφήσῃ μόνους.

Ὅτε ἡ μήτηρ μου εἶδεν ὅτι ἐπέστρεψα μόνος, ἀνεπήδησε κ' ἔδραμε πρὸς ἐμέ. Ἐπειτα μ' ἔσφιγγε περιπαθῶς εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἀλλὰ ἀντὶ νὰ μὲ φιλήσῃ, μοῦ ἐφύσησε τὴν θερμὴν της πνοὴν εἰς τὸ πρόσωπον, ὡπισθοχώρησεν ἐν βῆμα καὶ ἐτίναξε τὰς ἐκτεταμένους της χεῖρας ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου, ὅπως κάμνουν οἱ μαγνητισταὶ διὰ νὰ μεταδώσουν εἰς ἄλλους τὸ μαγνητικὸν των ρευστόν.

Ὑπεχώρησα περίλυπος.

— Μητέρα, τί θὰ εἰπῇ αὐτὸ ; ἠρώτησα.

— Φοῦ ! Φοῦ ! .. παιδί μου ! ἐψιθύρισε μυστηριωδῶς φυσῶσα. Σοῦ χαρίζω τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς μου... μοῦ εἶνε βάρος... βάρος ! .. Θέλω ν' ἀποθάνω... ν' ἀποθάνω γρήγορα ! ..

Κ' ἐφαίνετο ἤδη ἀληθῶς ἐπιθάνατος. Ἡ πολὺ καὶ ἄτακτος κόμη της ἐκάλυπτε τὸ μέτωπον καὶ τὰς κοίλας παρεῖας της, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ της ἔλαμπον ἀπαισίως ἀπὸ τὰς βαθείας καὶ σκοτεινάς των κόγχας.

Μετά ἑξ ὥρας, τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, κατέκειτο φοβερῶς πυρέσσουσα καὶ παραληροῦσα, τὴν δὲ νύκτα ἐξεψύχησε. Μοῦ εἶχε χαρίσει τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς της.

Ὁ ταλαίπωρος πατήρ μου ἦτον ἀπαρηγόρητος. Ἀδύνατον ἦτο νὰ σκεφθῇ περὶ ἀναχωρήσεώς μου, κ' ἔμεινα τρεῖς μῆνας πλησίον του. Ἐπειτα ἐπέστρεψα εἰς τὴν πόλιν Χ, διὰ νὰ ἐξακολουθήσω τὰς σπουδὰς μου, τὰς ὁποίας εἶχε διακόψει τὸ λυπηρὸν γεγονός.

Ὁ θάνατος τῆς μητρός μου μοῦ προσεπόρισε μεγάλην περιουσίαν, τῆς ὁποίας τὴν διοίκησιν ἀφῆκα, ἐννοεῖται, εἰς τὸν πατέρα μου. Ἐζήτησα μόνον καὶ ἔλαβον χρηματικὸν τι ποσόν, τὸ ὁποῖον ἠθέλον νὰ διαθέσω εἰς ἐξακολουθήσιν τῶν περὶ τοῦ χειρογράφου ἐρευνῶν μου. Εἰς τὸν πατέρα μου εἶπον, ὅτι εἶχον ἀνάγκην τῶν χρημάτων δι' ἐπιστημονικοὺς σκοπούς. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐπρόκειτο περὶ μεγάλης ποσότητος καὶ ὁ πατήρ μου ὀλίγην διάθεσιν εἶχεν, ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός μου, νὰ πολυεξετάσῃ χρηματικὰ ζητήματα, μοῦ ἐνεχειρίσθη ἀμέσως τὸ ζητηθὲν ποσόν. Ἐν μέρει αὐτοῦ ἔστειλα εἰς τὸν Σόδεν, καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μεταβῇ ἀντ' ἐμοῦ εἰς Παρίσιον καὶ νὰ μὴ φεισθῇ κόπων πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ χειρογράφου.

Αἱ πρῶται ἐπιστολαί, τὰς ὁποίας ἔλαβον παρὰ τοῦ ἀπεσταλμένου μου, δὲν ἦσαν πολὺ ἐνθαρρυντικαί. Κατόπιν ὁμως μοῦ ἔγραψεν, ὅτι, ὡς ἐνόμιζεν, ἀνεῦρε τέλος πάντων τὰ ἔχνη τοῦ ζητουμένου, καὶ μετ' ὀλίγον μοῦ ἀνεκοίνωσεν ὅτι εὔρε τὸ χειρόγραφον, ὅτι τὸ εἶδε, καὶ τὸ ἔψαυσε. Δυστυχῶς, ἔγραψεν, ἦτο κτῆμα ἐνὸς

κατ' εὐθείαν ἀπογόνου τοῦ παλαιοῦ σοφοῦ, ὅστις δὲν ἐπέτρεπεν, ἀντὶ οἰαςδήποτε ἀμοιβῆς, νὰ ληφθῇ αὐτοῦ ἀντίγραφον. Μοῦ ἐπρότεινε δὲ ὁ Σόδεν νὰ μεταβῶ ὁ ἴδιος εἰς Παρισίους καὶ νὰ δοκιμάσω νὰ πείσω τὸν κάτοχον τοῦ χειρογράφου νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν μου.

Ἐκίνησα ἀμέσως διὰ τὴν Γαλλίαν. Ἡ ὁδοπορία ἦτο τότε μακρὰ ἀκόμη καὶ ἐπίπονος, διότι ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία μεταξὺ Παρισίων καὶ Γερμανίας δὲν ἦτο ἀκόμη πλήρης.

Ὁ Σόδεν μὲ ὑπεδέχθη εἰς τὸν σταθμὸν καὶ μὲ ὠδήγησεν εἰς τὴν κατοικίαν του, κειμένην εἰς τὴν μαθητικὴν συνοικίαν. Ἐφ' ἀμάρτης μου ἐπανελάθεν ὅτι ὅλαι αἱ προσπάθειαι τοῦ νὰ λάβῃ ἀντίγραφον τοῦ χειρογράφου εἶχον ἀποτύχει· ὅτι κατῴρθωσε μόνον νὰ ῥίψῃ ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ χειρογράφου, τὸ ὅποιον ἦτο εἰς λατινικὴν γλῶσσαν καὶ περιεῖχεν ἐντὸς 144 μεγάλων σελίδων εἰς φύλλον πολλὰς περιέργους συνταγὰς καὶ δύο μακροτέρας διατριβὰς περὶ συνθέσεως καὶ παρασκευῆς Ζωτικῶν Φαρμάκων. Τὸ πῶς κατῴρθωσεν ὁ Σόδεν ν' ἀνακαλύψῃ τὸ χειρόγραφον, ἦτο πολὺ περιέργον· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο εἶνε ἄσχετον μὲ τὴν ἱστορίαν μου, τὸ παρατρέχω. Ἡ τύχη τὸν εἶχε βοηθήσει.

Ὁ κάτοχος τοῦ χειρογράφου ἦτο πτωχὸς ἰταλὸς εὐγενὴς, οὕτινος ἡ προμάμμη ἦτο αὐτὴ ἡ θυγάτηρ τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου σοφοῦ. Τὸ χειρόγραφον εἶχε μείνει πάντοτε κτῆμα τῆς οἰκογενείας του, οὐδεμία δὲ ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, ὅτι ἦτο γνήσιον.

Τὴν ἐπαύριον μ' ὠδήγησεν ὁ Σόδεν πρὸς τὸν κάτοχον τοῦ χειρογράφου· εὗρον δὲ ἐντὸς πτωχικοῦ οἰκήματος, κειμένου ἐπίσης εἰς τὴν μαθητικὴν συνοικίαν, ἄνθρωπον νέον περιποιητικόν, ἀλλ' ὅχι καὶ πολὺ συμπαῆ, μετὰ τοῦ ὁποίου δυσκόλως ἠδυνάμην νὰ συνεννοηθῶ, διότι ἰταλικὰ μὲν δὲν ὠμίλουν διόλου, τῆς γαλλικῆς δὲ πολὺ ὀλίγην εἶχον τριβὴν.

Ὁ ἰταλὸς ἐξήγαγε τὸ χειρόγραφον ἐκ παλαιοῦ, σιδηροῦ κιβωτίου, ἦτο δὲ τυλιγμένον ἐντὸς παλαιοῦ μεταξωτοῦ ὑφάσματος, τὸ ὅποιον εἶχε χάσει πλέον τὸ χρώμα του. Ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου, τὸ ὅποιον ἦτο δεμένον μὲ δέσμα κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον, ἀνεγνώρισα σαφῶς οἰκίστημον κόμητος, τυπωμένον διὰ χρυσοῦ.

— Τὸ οἰκίστημον τῆς οἰκογενείας μου, εἶπεν ὁ ἰταλὸς εὐγενὴς.

Ἦνοιξα τὸν τόμον μὲ κατάνυξιν καὶ μυστηριώδη τινὰ τρόπον. Τὸ χειρόγραφον εἶχε διατρήσιν θαυμασίων. Ἡ μελάνη καὶ τὸ χαρτίον ἦσαν ὀλίγον κιτρινισμένα· ἀλλ' ὁ ὥραιος, παλαιὸς καὶ στερεὸς ἐκεῖνος χάρτης, ἦτο τόσον ἀβλαβής, ἡ γραφὴ τόσον καθαρά καὶ εὐανάγνωστος, αἱ σελίδες τόσον ἀκηλίδωτοι, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀμφιβάλλῃ κανεὶς, ὅτι ὅλαι αἱ

γενεαί, τῶν ὁποίων κτῆμα ὑπῆρξε τὸ πολύτιμον χειρόγραφον, εἶχον διατηρήσει αὐτὸ ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ.

Ἐμείνα τρεῖς ἐβδομάδας εἰς Παρισίους καὶ συχνάκις εἶδα τὸν ἰταλόν. Ὁ Σόδεν παρευρίσκειτο εἰς ὅλας μας τὰς συνομιλίας, διὰ νὰ μὲ βοηθῇ ἐν ἀνάγκῃ ὡς διερμηνεύς, ἀλλ' οὐδέποτε σχεδὸν ἀνεμιγνύετο εἰς τοὺς διαλόγους μου μετὰ τοῦ κόμητος. Οὗτος κατεπείσθη τέλος νὰ μοῦ πωλήσῃ τὸ χειρόγραφον, ἐζήτησε δὲ μέγα ποσὸν ὡς ἀντίτιμον, πολλὰς χιλιάδας τάλληρα. Δὲν ἠθέλησα νὰ πραγματευθῶ, καὶ ὑπεσχέθην νὰ καταβάλω τὸ ζητηθέν.

Ἐγραψα εἰς τὸν πατέρα μου, καὶ τοῦ εἶπον, παραλείπων τὰς λεπτομερείας, ὅτι ἐπεθύμουν ν' ἀποκτήσω ἐν πολύτιμον σύγγραμμα, παρεκάλουν δ' αὐτὸν νὰ μοῦ στείλῃ εἰς Παρισίους τὸ ἀπαιτούμενον χρηματικὸν ποσόν. Ὁ πατήρ μου μοῦ ἔστειλεν ἀμέσως τὰ χρήματα. Ἐδῶκα, ὡς εἶχε συμφωνηθῇ, τὸ τίμημα εἰς τὸν Σόδεν, ὅστις καὶ μοῦ ἔφερε τὴν αὐτὴν ἐσπέραν τὸ χειρόγραφον. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπέστρεψα εἰς Γερμανίαν.

Ὁ Σόδεν ἔμεινεν εἰς Παρισίους. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου εἰς Χ. ἔγραψα πρὸς αὐτὸν παρακαλῶν νὰ μὲ συνδράμῃ εἰς τὴν μεταφράσιν τοῦ χειρογράφου· ἀλλ' ἡ ἐπιστολή μου ἔμεινε χωρὶς ἀπάντησιν. Μετὰ πολλὰ δὲ μόλις ἔτη ἔλαβα πάλιν εἰδήσεις του. Μ' ἔγραφεν ἐξ Ἀμερικῆς, ὅπου εἶχε μεταναστεύσει, ὅτι εἶχε νυμφευθῇ, ὅτι ἡ σύζυγός του εἶχεν ἀποθάνει πρὸ μικροῦ, καὶ ὅτι ἐσκόπει νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν εἰς τὴν Εὐρώπην. Κ' ἔλεγεν ὅτι αἱ ὑποθέσεις του, ἐκεῖθεν τοῦ Ὁκεανοῦ, ὑπῆρχαν πολὺ κακαί, καὶ μ' ἐζήτηε δάνειον, παρακαλῶν νὰ διευθύνω τὰ χρήματα ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὸν γυναικῶδες φίλον του, ὀνόματι Μίλλνερ, ἃν δὲν ἀπατώμαι. Τοῦ τὰ ἔστειλα, καὶ μοῦ ἀνήγγειλε τὴν παραλαβὴν των, λέγων συγχρόνως, ὅτι ἀνέβαλλεν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὴν ἐκ Νέας Ὑόρκης ἀναχώρησίν του. Ἐκτοτε οὐδὲν πλέον ἔμαθον περὶ αὐτοῦ. Ἰσως ἀπέθανεν. Ἄν ζῇ, θὰ εἶνε γέρων.»

Ὁ Κύριος Κλάσεν εἶχεν ὁμιλήσει ταχέως, ἄνευ διακοπῆς. Ἀλλ' ἡ μία ὥρα περίπου, ἐφ' ἣν εἶχε ζητήσῃ τὴν ἀκρόασίν μου, εἶχεν ἤδη κατὰ τὸ ἥμισυ παρῆλθει, κ' ἐκεῖνος ἐφαίνετο ἔτι εὐρισκόμενος εἰς τὸν πρόλογον τῆς ἱστορίας του. Ἀνῆψα λοιπὸν νέον σιγάρον, ἐπλήρωσα καὶ πάλιν τὸ ποτήριόν μου καὶ ἠτοιμάσθην ν' ἀκούσω τὴν ἐξακολούθησιν, προβλέπων ὅτι ἐπὶ πολὺ ἔτι θὰ μ' ἐκράτει ἄγρυπνον. Ὁ Κ. Κλάσεν ἀνέμεινε νὰ ἡσυχάσω, καὶ ἐξακολούθησε:

Γ'.

«Τὸ χειρόγραφον ἐκεῖνο ἤσκησε μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ζωῆς μου. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπι-

στροφὴν μου εἰς Χ., ἀπεφάσισα ν' ἀφοσιωθῶ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μελέτην του. Πρὸς τοῦτο ἀφῆκα τὸ πανεπιστήμιον κ' ἐπέστρεψα εἰς τὴν γενέθλιον πόλιν μου, ὅπου κατῴκησα εἰς τὴν πατρικὴν μου οἰκίαν. Ὁ πατήρ μου, ὅστις ἐξῆ μονήρη ζωὴν, τόσον ἐχάρη ὅτι ἐμελλε νὰ μ' ἐχῇ διαρκῶς πλησίον του, ὥστε ταχέως ἐνέκρινε τὸς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἐπεθύμουν νὰ διακόψω τὰς πανεπιστημιακὰς μου σπουδὰς. Τοῦ εἶπον, ὅτι εἶχον ἀνακαλύψει περίεργον χειρόγραφον τοῦ 17ου αἰῶνος καὶ ἐσκόπουν νὰ τὸ ἐκδῶσω μὲ σημειώσεις καὶ σχόλια. Ἡ ἐργασία δὲ αὐτὴ, εἶπον, ἤθελε μοῦ προξενήσῃ πολὺ περισσοτέραν τιμὴν καὶ φήμην, παρ' ὅσῃν ἡδυνάμην ν' ἀποκτήσω διὰ τῆς συμπληρώσεως τῶν σπουδῶν μου εἰς τὸ πανεπιστήμιον. Ὁ πατήρ μου συνεφώνησεν. Ἦτοιμάσθη πρόσφορος δι' ἐμὲ κατοικία εἰς τὴν μίαν πτέρυγαν τῆς οἰκίας, κ' ἐκεῖ ἐζήσα τὰ ἡσυχώτερα τῆς ζωῆς μου ἔτη.

Ἡ μετάφρασις τοῦ χειρογράφου μοῦ παρεῖχε πολλοὺς κόπους. Ἦτο μὲν γλαφυρὰ καὶ εὐνόητος ἡ λατινικὴ του γλῶσσα, ἀλλ' ἡ ἐννοια μερικῶν περιόδων ἔμεινε πολλὰκις σκοτεινὴ δι' ἐμὲ ὁλοκλήρους ἐβδομάδας, καὶ νύκτας ὅλας ἔμεινον ἄγρυπνος, προσπαθῶν νὰ τὴν ἀνακαλύψω. Τοῦτο μ' ἔκαμε νὰ χάσω πᾶν ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν ἑξῶ κόσμον. Ὁ πατήρ μου ἦτο, οὕτως εἶπεῖν, ὁ μόνος ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἔβλεπον, καὶ μετ' αὐτοῦ δὲ συνηντῶμην μόνον κατὰ τὰς ὥρας τοῦ γεύματος καὶ εἰς τοὺς περιπάτους, ὅπου τὸν συνώδευον. Ἡ κατάστασις τῆς υγείας μου ἤρχιζε νὰ τὸν ἀνησυχῇ, καὶ μετὰ πολλῆς μερίμνης μὲ ἠρώτα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν σπουδῶν μου. Ἐγὼ ἀπῆντων καθαρῶς καὶ ἀπεριστρόφως περὶ τοῦ πράγματος, ἐκεῖνος δὲ ἔσειε δυσπίστως τὴν κεφαλὴν.

Ἡμέραν τινὰ ἦλθεν αἴφνης εἰς τὸ δωματίον μου. Συνώδευεν αὐτὸν διάσημός τις ἐπιστήμων, καθηγητὴς εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Χ., ὅστις μὲ εἶπεν, ὅτι ἤκουσε νὰ γίνεται λόγος περὶ τοῦ σπανίου μου χειρογράφου, καὶ μὲ παρεκάλει νὰ τοῦ ἐπιτρέψω νὰ τὸ ἐξετάσῃ. Τοῦ τὸ ἐδείξα. Λαβὼν αὐτὸ ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ θυλακίου του ἓνα φακὸν καὶ τὸ ἐξήτασεν ἐπισταμένως. Ἀνέγνωσε δὲ καὶ μερικὰς σελίδας. Ἐπειτα μοὶ τὸ ἐπέστρεψε, χωρὶς νὰ εἶπῃ λέξιν, κ' ἐξῆλθε τοῦ δωματίου μετὰ τοῦ πατρός μου.

Τὴν ἐπομένῃν ἡμέραν μοῦ ἀνήγγειλεν ὁ πατήρ μου, ὅτι ἡ υγεία του ἀπῆτει νὰ συμβουλευθῇ ἐπίσημόν τινα ἱατρὸν ἐν Βερολίνῳ, καὶ μὲ παρεκάλει νὰ τὸν συνοδεύσω. Δὲν ἡδυνάμην ν' ἀρνηθῶ τὴν αἵτησίν του, μολονότι μοῦ ἦτο βαρὺ ν' ἀποχωρισθῶ τὰς μελέτας μου.

Συνώδευσα τὸν πατέρα μου εἰς τοῦ ἱατροῦ οὗτος ὠμίλησε κατ' ἀρχὰς μετὰ τοῦ πατρός

μου καὶ τοῦ παρήγγειλε διάφορα πράγματα, πρὸ πάντων δὲ διασκεδάσιν, π. χ. ἐν ταξείδιον εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐπειτα ἐστράφη πρὸς ἐμὲ καὶ ἤρchiσε μακρὰν συνομιλίαν μαζὶ μου. Ἦτο πολὺ δυσάρεστος ἄνθρωπος. Εἶχε παραδόξους, ἀποτόμους ιδέας, καὶ πολλὰ ἐξ ὧν ἔλεγε μ' ἔφερον εἰς ἀγανάκτησιν. Ἐνθυμοῦμαι δὲ ὅτι κατήντησα ἐπὶ τέλους βίαιος καὶ ἐξήφθην, μολονότι τοῦτο ἐλύπει, ὡς ἔβλεπον, τὸν πατέρα μου. Τοῦτο ἔκαμην ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἱατρὸν, διότι εὐθὺς ἀμέσως ἔγεινε προσηνὴς καὶ εὐπροσήγορος. Εὗρεν, ὅτι ἡ ὄψις μου ἐδείκνυε πολλὴν κόπωσιν, μὲ ἐξήτασε προσεκτικῶς, καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν πατέρα μου εἶπε·

— Τὸ καλλίτερον θὰ ἦτο νὰ πάρετε μαζὴ καὶ τὸν υἱόν σας εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐχει ἀνάγκην ἀναπαύσεως καὶ διασκεδάσεως σχεδὸν ὅσῃν καὶ σεῖς. Ἀλλὰ μὴ τοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἐργάζεται. Νὰ κινῆται πολὺ καὶ νὰ διασκεδάζῃ.

Ταῦτα λέγων μὰς ἀπεχαιρέτισε, ὅτε δὲ ἐξήλθομεν εἰς τὸν δρόμον μοὶ εἶπεν ὁ πατήρ μου, ὅτι ἤλπιζε νὰ τὸν συνοδεύσω εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἦτο γέρον, ἔλεγε· δὲν ἡδύνατο οὔτε ἤθελε νὰ ὁδοιπορῇ μόνος, φίλον καλλίτερον ἄλλον παρ' ἐμὲ δὲν εἶχε, καὶ ἦτο βέβαιος ὅτι θὰ τὸν συνώδευον.

Δὲν ἡδυνάμην, ἐννοεῖται, ν' ἀντιτάξω τίποτε. Ἀπεφάσισα νὰ λάβω μαζὶ μου τὸ χειρόγραφον καὶ νὰ ἐξακολουθῶ τὰς μελέτας μου διαρκούσης τῆς ὁδοιπορίας. Ἀλλ' ὁ πατήρ μου δὲν ἤθελε νὰ τ' ἀκούσῃ. Ἀπήτησε ν' ἀφιερῶθῶ ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτόν, καὶ ἠναγκάσθην νὰ ἐνδώσω, μὲ βαρεῖαν ὅμως καρδίαν.

Ἡ ὁδοιπορία μὰς ὑπῆρξεν εὐχάριστος. Κατ' ἀρχὰς μόνον μοῦ εἶχε καταντήσει ὀλίγον δυσάρεστος ἡ τυραννία τοῦ πατρός μου, ὅστις δὲν μὲ ἄφινεν οὐδὲ στιγμὴν ἐλεύθερον καὶ μὲ ἠνάγκαζε νὰ μένω ἡμέραν καὶ νύκτα πλησίον του. Ἀλλὰ τὰ πράγματα μετεβλήθησαν ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ρώμην. Ὁ πατήρ μου συνηντησεν ἐκεῖ μερικοὺς παλαιοὺς γνωρίμους, μετὰ τῶν ὁποίων διῆγεν εὐαρέστως τὸν καιρὸν του, ἐνέκρινε δὲ ἐντελῶς νὰ συναναστρέφωμαι καὶ ἐγὼ νέους, διὰ νὰ διασκεδάζω.

— Ὅ, τι μόνον σοῦ ζητῶ, μοῦ εἶπεν, εἶνε νὰ διασκεδάζῃς ὅσον ἡμπορεῖς καὶ ν' ἀφήσῃς παντὸς εἶδους ἐργασίαν. Δὲν εἰμαι, μὲ φαίνεται, αὐστηρὸς πατήρ καὶ ἐλπίζω νὰ ἀκολουθήσῃς τὴν παραγγελίαν μου.

Ἐπραξα ὅ, τι ἤθελε, καὶ πολὺ ταχέως εὐρέθην εὐχαριστημένος ἐκ τῆς νέας μου ζωῆς. Ἐως τότε εἶχον συζῆσαι μὲ ἄνδρας μόνον καὶ μὲ βιβλία. Αἱ δὲ ὠραῖαι γυναῖκες καὶ κορασίδες, τὰς ὁποίας ἐγνώρισα εἰς τὴν Ρώμην, μ' ἐφάνησαν ἀξιέραστοι καὶ χαριέσταται. Πολὺς δὲν παρῆλθε καιρὸς, καὶ ἡ μεγαλειτέρα μου

εὐχαρίστησις ἦτο νὰ ἦμαι μαζί των. "Οτε δὲ τὸ βράδυ διηγούμενη εἰς τὸν πατέρα μου, ὅτι ἐπέρασα εὐχαριστότατα τὴν ἡμέραν μου, ὅτι ἔπαιξα, ἐχόρευσα καὶ ἐτραγουδῆσα μὲ νέους καὶ μὲ νέας, ἔλεγεν: Ὡραία, παιδί μου! Ἐξακολούθει, δὲν ἤμπορεῖς νὰ μοῦ κάμης μεγαλειτέραν χαράν, καὶ σέ ὠφελεῖ πολὺ.

Ἀληθῶς δὲ εἶχον γείνει ἄλλος ἄνθρωπος, καὶ πολλάκις ἐξεπληττόμην ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν εἰκόνα τὴν ὁποίαν μ' ἐδείκνυε τὸ κάτοπτρον. Ἦτο ἀνθηρὰ καὶ φαιδρὰ μορφή νέου ἀμερίμνου, ὅστις ἔβλεπε τὸν κόσμον μὲ ζωηροὺς καὶ πλήρεις ἐμπιστοσύνης ὀφθαλμούς. Εἰς τὴν πατρικὴν μου πόλιν εἶχον κοίλους τοὺς ὀφθαλμούς καὶ καταβεβλημένην τὴν ὄψιν. Οἱ συλλογισμοί μου ἐν τούτοις ἐφέροντο πολλάκις πρὸς τὸ μικρὸν μου σπουδαστήριον, καὶ πρὸς τὸ χειρόγραφον ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχον ἐγκύψει ἔτη ὀλόκληρα, χωρὶς νὰ κατορθώσω νὰ ἐννοήσω ἐντελῶς τὸ μυστηριώδες του κείμενον. Ἐλεγον δὲ κατ' ἐμαυτὸν, ἀφοῦ θεραπευθῇ ὁ πατήρ μου καὶ ἐπιστρέψωμεν πάλιν εἰς τὸν ἥσυχον βίον μας, νὰ ἐπαναλάβω μὲ νέας δυνάμεις τὰς ἐργασίας μου, ἵσως δὲ καὶ μὲ περισσοτέραν ἐπιτυχίαν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ διώξω ἀπὸ τὴν κεφαλὴν μου τὴν ἀρχαιότητα καὶ ν' ἀπολαύσω τὸ παρόν. Τοῦτο δὲ μοῦ κατέστη ἐντὸς ὀλίγου πολὺ εὐκολον. Ἐρωτεύθην.»

Ὁ Κλάσεν εἰσέγησε καὶ ἔστησεν ἀπλανῆ πρὸ αὐτοῦ τὰ βλέμματα. Εἶτα ἐκένωσεν ὀλόκληρον ποτήριον, καὶ ἀπειλῶν διὰ τοῦ λιχανοῦ, εἶπε, πρὸς τὸν ἀέρα ὁμιλῶν, ὡς ἂν ἔβλεπε φάντασμα·

— "Αθλιον πλάσμα.

"Ἐμεινε ἐπὶ μίαν στιγμὴν σιγῶν, καὶ ἤρχισε πάλιν διηγούμενος:

— Πολὺ μακρὰ θὰ ἐγίνετο ἡ ἱστορία μου, ἂν ἤθελον νὰ σὰς διηγηθῶ πόσα τεχνάσματα μετεχειρίσθησαν, διὰ νὰ μὲ σαγηνέουσιν. Ἦμην πλούσιος καὶ ἦτο γνωστόν. Ἦμην ἀγαθός, εὐπιστος καὶ τὸ ἐξεμεταλλεύθησκαι αἰσχροῦς. Ἦμην εἰκοσιεπτὰ ἐτῶν καὶ δὲν εἶχον πείραν περισσοτέραν μαθητοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ παρῆλθεν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ ὁδηγίαν τῶν γονέων καὶ διδασκάλων του. Ἐκείνη εἶχεν ἤδη ζήσει παραχῶδῃ καὶ πολυτελεῇ ζωῇ, μολοντί ἦτο μόλις εἰκοσιδύο ἐτῶν. Εἶχε νυμφευθῇ δεκακοκταετῆς κόρη ἐπίσημόν τινα γέροντα, τοῦ ὁποίου ὁ τίτλος καὶ ἡ κοινωνικὴ θέσις τὴν εἶχον γοητεύσει, ὅστις ὅμως τὴν ἠπάτησεν, διότι, ἀντὶ πλουσίου, ὅπως παρίστατο, ἐφάνη ὅτι ἦτο πάμπτωχος. "Οτε δὲ δύο ἔτη μετὰ τὸν γάμον ἀπέθανε, ἀφῆκε τὴν νέαν χήραν ἐντελῶς ἄπορον. Ἀλλ' ἐκείνη εὗρισκε πόρους· εὗρισκεν ἀνθρώπους, οἵτινες τὴν ἐδάνειζον χρήματα, καὶ ἐλάμβανον ὡς ἀσφάλειαν τὸ μέγα τῆς ὀνομας, τὴν ἔκτακτον καλλονὴν τῆς, τὴν νεότητά, τὴν εὐ-

φυίαν τῆς καὶ τὴν πεποίθησίν τῆς εἰς πλούσιον μέλλον. Εἰς τὰς χεῖράς τῆς κατήντησα ὡς μαλακὸς κηρός. Μετὰ ἕξ δὲ ἐβδομάδας, ἀφοῦ τὴν ἐγνώρισα, ἔζων μόνον δι' αὐτὴν καὶ δι' αὐτῆς. Καὶ ὅτε μοῦ ἔδωκε τὴν χεῖρά τῆς, μετὰ γονυπετῇ μου ἱκεσίαν, ἐνόμισα ὅτι ἔγεινα ὁ εὐτυχέστερος τῶν θνητῶν.

(Ἐπεται συνέχεια).

## Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Β'.

ΑΙΤΙΑΙ ΔΙΑ ΤΑΣ ΟΠΟΙΑΣ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΟΥΤΟΙ  
ΗΝΑΓΚΑΣΘΗΣΑΝ ΝΑ ΕΓΚΑΤΑΛΙΠΩΣΙ  
ΤΗΝ ΟΙΤΥΛΟΝ.

Οἱ Στεφανόπουλοι, ἕνεκα τῆς ὑψηλῆς καταγωγῆς των καὶ, κατὰ συνέπειαν, ἕνεκα τῶν λαμπρῶν συνοικεσιῶν τὰ ὁποῖα συνῆψαν μὲ τὰς πλούσιωτάτας οἰκογενεῖας τῆς Οἰτύλου, κατέστησαν ἰσχυρότατοι ὄχι μόνον ἐν Οἰτύλῳ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν Μάνην. Ἡ ὑπεροχὴ των αὐτῇ ἤρχισε νὰ διεγείρῃ τὸν φθόνον πολλῶν συμπατριωτῶν των καὶ μάλιστα τῶν κατοίκων τῆς Μάνης καὶ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου. Τὸν φθόνον τοῦτον ἔτι μᾶλλον ἠύξησε τὸ ἐξῆς γεγονός·

Τῷ 1625, ἐπὶ Μουράτ τοῦ Δ', στρατὸς τουρκικὸς ἐπορεύθη κατὰ τῆς Οἰτύλου. Νύκτωρ ὅμως οἱ Οἰτύλιοι μετὰ τῶν Μανιατῶν ἐπέπεσον κατὰ τοῦ στρατοῦ τούτου, τὸν διεσκόρπισαν καὶ συνέλαβον διακοσίους αἰχμαλώτους ἐξ αὐτοῦ. Ὁ ἐν Κορώνῃ εὐρεθεὶς τότε Καπουδᾶν πασᾶς, ἅμα ἔμαθε τὸ δυστύχημα τοῦτο, μετέβη εἰς Οἰτύλον ἵνα ἐξαγοράσῃ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας Τούρκους. Πρὶν ἢ πληρώσῃ ὅμως τὰ λύτρα, ἠθέλησε νὰ μάθῃ ἀκριβῶς, τίνας θὰ ἐλάμβανον τὰ χρήματα ταῦτα. Τότε δὲ μόνοι οἱ Στεφανόπουλοι ἐτόλμησαν ν' ἀποδειχθῶσιν ἀντίπαλοι τοῦ Σουλτάνου. Κατόπιν δὲ καὶ οἱ Μανιάται ἠθέλησαν νὰ λάβωσι μερίδιον ἐκ τῶν λύτρων τούτων, ἀλλ' οὐδὲν τοῖς ἐδόθη.

Περὶ τὸ 1640 συνέβη καὶ τὸ ἐξῆς γεγονός, τὸ ὁποῖον ἐπηύξησε τὰς μεταξὺ Οἰτυλίων καὶ Μανιατῶν ἐριδας καὶ μάχας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπῆρχε Λυμπεράκης τις, καταγόμενος ἐκ Μάνης, ἀνὴρ ἀνδρείος καὶ φοβερός, ὁ ὁποῖος ὑπηρετεῖ ὡς ἀξιωματικὸς ἐν τῷ τουρκικῷ στρατῷ. Ἦτο δὲ ἀνεψιὸς τοῦ Γερακάρη, ἐκ τῆς περιφήμου οἰκογενείας τῶν Κοσμάδων. Ὁ Λυμ-